

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

37902

Aşağıdaki sorularımın Adalet Bakanı Sayın Yılmaz TUNÇ tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim.

Zeynel Emre

Istanbul Milletvekili

Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM) programı ile 14–17 yaş aralığındaki çocuklar haftada bir gün okula, dört gün işyerine gitmekte; fiilen “öğrenci” statüsü altında tam zamanlı, düşük ücretli ve çoğu zaman tehlikeli işlerde çalıştırılmaktadır. Son 1–2 yılda MESEM kapsamındaki iş kazalarında ve stajlarda hayatını kaybeden çocukların sayısındaki artış, programın çocuk işçiliğini yaygınlaştıran bir mekanizmaya dönüştüğü yönündeki kaygıları güçlendirmiştir. Başta İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi olmak üzere çeşitli sendikaların raporlarında, son dönemde iş cinayetlerinde yaşamını yitiren çocuklar arasında MESEM’li öğrencilerin önemli bir yer tuttuğu belirtilmektedir. İstanbul’da metal fabrikasında çalışırken makineye sıkışarak ölen 14 yaşındaki Arda Tombul, Manisa Soma’da çalıştığı inşaatın düşerek hayatını kaybeden 17 yaşındaki Alperen Enes Ünal gibi vakalar kamuoyunda derin üzüntü yaratmıştır. Konya’da 15 yaşındaki MESEM öğrencisi Berk İvacık’ın “yaşama isteğim kalmadı” notu bıraktıktan sonra cansız bedenine ulaşılması ve staj yaptığı işyerinde intihar eden başka MESEM öğrencilerine dair haberler ise, bu programın çocuklar üzerinde yarattığı psikolojik baskı ve geleceksizlik duygusuna işaret etmektedir.

Sendikalar, barolar, insan hakları alanında çalışan sivil toplum örgütleri ve meslek örgütleri; MESEM’in özellikle yoksul aile çocuklarını örgün eğitimden kopararak ucuz işgücüne dönüştürdüğünü, eğitim hakkını ve çocukların üstün yararı ilkesini zedelediğini, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin yetersiz olduğunu, denetim ve yaptırım mekanizmalarının ise kağıt üzerinde kaldığını ifade etmektedir. Diğer yandan, Bakanlığınızın Meclis’e gönderdiği MESEM kaynaklı iş kazası ve ölüm verilerinin sivil toplum raporları ve basına yansıyan somut vakalarla örtüşmediği; çocukların “öğrenci” statüsü nedeniyle resmi istatistiklerde görünmez kılındığı iddia edilmektedir.

Çocuk işçiliği, iş cinayetleri, intiharlar, eğitim hakkı ihlalleri ve kamu kaynaklarının kullanımına ilişkin bu ağır iddiaların aydınlatılması; MESEM programının çocuk hakları ve sosyal devlet ilkeleri bakımından gözden geçirilmesi, kamuoyunun doğru ve şeffaf biçimde bilgilendirilmesi zorunludur.

Bu bağlamda,

1. MESEM programı kapsamında kayıtlı öğrenci sayısı kaçtır? Bu öğrencilerin yaş, il, cinsiyet ve çalıştıkları işkolu (metal, inşaat, tekstil vb.) dağılımı nedir?
2. Son 5 yılda MESEM kapsamındaki öğrencilerin karıştığı iş kazası sayısı kaçtır? Aynı dönemlerde MESEM’li kaç öğrenci iş kazası sonucu hayatını kaybetmiş, kaç kalıcı/engellilik oluşturan yaralanma yaşamıştır? Bu veriler yıl, il ve işkolu bazında nedir?

3. MESEM ve meslek lisesi stajı sırasında hayatını kaybeden veya ağır yaralanan çocuklarla ilgili olarak Bakanlığınızca yürütülen idari soruşturma var mıdır? Varsa sayısı kaçtır?
4. MESEM kapsamında öğrencilerin yerleştirildiği işyerlerinin denetimi nasıl yapılmaktadır? Özellikle "*Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*" uyarınca 18 yaş altına yasak veya tehlikeli sayılan işlerde MESEM öğrencilerinin çalıştırılmaması Bakanlığınızca nasıl takip edilmektedir? Uygunsuzluklarla ilgili ne tür işlemler yapılmaktadır?
5. İSİG Meclisi ve çeşitli sendikaların raporlarında belirtilen çocuk işçi ve MESEM'li ölüm sayıları ile Bakanlığınızın Meclis'e ilettiği resmi veriler arasındaki farkın nedeni nedir? MESEM'li çocukların iş kazası ve ölüm verilerinin resmi istatistiklerde "öğrenci" statüsü nedeniyle ayrı kaydedilmediği, bu nedenle gerçek sayının düşük görüldüğü iddiası doğru mudur?
6. MESEM'e devam eden öğrencilerin örgün eğitimden kopma, devamsızlık, sınıf tekrarı ve mezuniyet oranları ile mezuniyet sonrası istihdam/işsizlik oranlarına ilişkin Bakanlığınızın elinde hangi veriler bulunmaktadır? Ayrıca MESEM'in çocukların eğitim hakkı, akademik başarısı ve yükseköğretime erişimi üzerindeki etkisini ortaya koyan güncel bir etki analizi var mıdır? Varsa sonuçlarını paylaşıyor musunuz?
7. Son iki yıl içinde MESEM'e kayıtlı olup intihar eden ya da intihar girişiminde bulunan çocuk sayısı kaçtır? Bu vakalarla ilgili olarak Bakanlığınızca yapılmış bir inceleme veya psikososyal etki analizi bulunmakta mıdır? MESEM öğrencilerine yönelik psikolojik destek, rehberlik ve risk izleme mekanizmaları uygulanmakta mıdır?
8. MESEM'deki iş cinayetleri ve çocuk işçiliği uygulamalarını protesto eden öğrenci ve gençlik örgütlerine yönelik gözaltı ve tutuklama kararları hakkında Bakanlığınızın bilgilendirilmiş veya talepte bulunmuş olduğu herhangi bir idari ya da güvenlik süreci var mıdır? MESEM'e dair eleştirilerin ifade özgürlüğü ve örgütlenme hakkı kapsamında barışçıl biçimde dile getirilmesi için Bakanlığınız nasıl bir tutum almaktadır?